

DISPUTATIO VIII

De Persona Assumente.

Ad questionem 3. D. Thomae.

Postquam Sanctus Doctor quidditatem seu essentiam unionis hypostatice, & causas ejus explicavit, incipit agere de duobus extremis ad illam concurrentibus, & primo de persona assumente in hac questione; deinde de natura assumpta, in sequenti.

ARTICULUS I.

Utrum Persona Verbi immediate & proxime terminaverit humanitatem assumptam, ratione substantie absolute & communis, vel ratione substantie relative & personalis?

S. I.

Quibusdam praeiis referuntur sententiae, & vera eliguntur.

Certum est de fide, solum secundum Sanctissimam Trinitatis personam incarnatam esse, ac proinde illam solum terminare ut quod naturam humanam; sed diffensio & controversia est inter Theologos, in assignanda ratione formali primaria terminandi hanc unionem, seu in explicando per quod Verbum primo & formaliter humanitatem terminet, an per substantiam absolutam & communem, vel per relativam & personalem? Supponimus enim ex Tractatu de Trinitate, praeter divinam naturam, & existentiam ejus, quae est de conceptu illius intrinseco, dari in Deo tres substantias relativas, quia dantur tres personae, ut fides docet, nec possunt illae constitui nisi tribus personalitatibus relativis; personalitates autem nihil aliud sunt quam substantia in natura intellectuali. Supponimus etiam ex eodem Tractatu, praeter substantias illas relativas & incommunicabiles, dari in Deo secundum se considerato, & ut personis & relationibus praesens, substantiam absolutam & essentialem, per quam natura divina per se subsistit, non quidem incommunicabiliter, eo modo quo personae, sed communicabiliter. Cujus suppositionis duplex potest assignari ratio. Prima est, quia subsistere ut sic, & ut dicitur per se existere, importat perfectionem simpliciter simplicem, subindeque debet competere naturae divinae secundum se consideratae, & prout personis & relationibus praesentibus. Secunda, quia Deus ut praesens relationibus & personis; operatur ut quod: v.g. creat, gubernat, conservat: unde cum operationes non sint nisi substantiam, Deus ut sic consideratus debet habere substantiam. Quae omnia in praedicto Tractatu disp. 5. art. 1. late probata sunt, & ideo hic solum recolenda, seu breviter praeibanda esse censuimus. His praemissis

Circa propositam differentiam triplex versatur sententia. Prima est Durandi in 2. dist. 1. q. 2. existimantis unionem per se & immediate factam esse ad substantiam absolutam Dei, mediate autem & secundario ad proprietatem relativam Filii; & ob hanc secundam unionem, quae personalis est, solum personam Filii fuisse incarnatam de facto. In quam sententiam inductus fuit, quia existimavit proprietates relativas non esse substantias, seu nullas dari in Deo esse unicum & absolutum; ad proprietatem substantie in Deo esse unicum & absolutum; ad proprietatem vero relativam solum dare incommunicabilitatem.

Secunda datur quidem Verbum non terminare primario unionem humanitatis, ratione substantie absolute, & communis; sed per se, ut docet Durandus; sed vult eam terminare primario unionem humanitatis, ratione substantie absolute, ut modificata proprietate relativa Filii: ita quod substantia absoluta sit ratio formalis terminandi, ipsa vero relatio, seu personalitas Verbi, solum conditio sine qua non: eo proportionali modo, quo potentia generativa in Patre constituitur per essentiam divinam, quae tamen requirit tanquam conditionem, relationem paternitatis, per quam modificatur. Hanc sententiam tribuit Medina Marfilio, Victoria, & Soto, eamque sequi tenentur, qui non distinguunt realiter in creatis substantiam ab existentia.

Tertia, quae est communis in Schola D. Thomae, docet Verbum terminare adequate unionem humanitatis, ratione substantie relative, seu personalis, per quam constituitur in ratione personae, atque distinguitur a Patre, & Spiritu S. Ita Cajetanus, Medina, Nazarius, Alvarez, Aravius, Joannes a S. Thomae, Cipallus, & alii ex nostris Thomistis, cum quibus

Dico primo: Ratio formalis & proxima per quam Verbum Divinum terminavit humanitatem, non est ipsa substantia absoluta & communis, sed personalitas, seu substantia relativa & personalis, per quam constituitur in ratione personae distinctae a Patre & Spiritu Sancto. Proba.

3. Probatur primo conclusio ex Concilio Tolet. 6. & 11. in confessione fidei, ubi haec veritas videtur definita, his verbis: Incarnationem Filii tota Trinitas operata est, quia inseparabilis sunt opera Trinitatis, solum tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, in id quod proprium est Filii, non quod Trinitati commune est. At si humanitas fuisse primo unita substantie absolute, falsa esset propositio negativa Concilii, quae docet Filium non suscepisse humanitatem in id quod commune est Trinitati; cum talis substantia absoluta, tribus personis communis sit, sicut & natura: Ergo ut veritas dictae propositionis subsistat, asserendum est, humanitatem non fuisse immediate unitam substantie absolute communi, sed relative & personalis, per quam Filius constituitur in ratione personae distinctae a Patre & Spiritu Sancto.

4. Confirmatur ex 6. Synodo generali actione 8. ubi ex Sancto Dionysio cap. 2. de divinis nominibus sic dicitur: Hic enim vocatur Pater, nec Spiritus Sanctus, ulla ratione communicatur, nisi forte quia affectus benignitatis, clementiaeque & communicatione voluntatis, atque in omni supereminetissima & ineffabili operatione, illis quoque accessisse consortes. At si humanitas unita fuisse immediate substantie Dei absolute & communi, Pater & Spiritus Sanctus communicasset cum Filio, non solum in voluntate, & in omni operatione, sed etiam in terminatione humanitatis, quia terminatio illa fuisse tribus personis communis: Ergo juxta Concilia, humanitas Christi non fuit primario & immediate unita substantie Dei absolute, sed substantie relative & personalis Verbi.

5. Probatur secundo conclusio ratione quam praedicta Concilia locis citatis insinuant. Si ratio formalis & proxima per quam Verbum Divinum terminat humanitatem, esset substantia Dei absoluta, non vero personae, esset substantia relativa Filii, sequeretur tres personas Sanctissimae Trinitatis terminasse unionem naturae humanae, & proinde esse incarnatas: Sed hoc est contra fidem, & definitionem Conciliorum, ut vidimus: Ergo, &c. Probat sequela: Illud terminat unionem humanitatis, in quo est ratio formalis terminandi; sicut illud agit, in quo est ratio formalis & proxima agendi: Sed substantia absoluta & essentialis reperitur in tribus personis Sanctissimae Trinitatis: Ergo si illa sit ratio formalis & proxima terminandi unionem humanitatis, sequitur tres personas Sanctissimae Trinitatis hujusmodi unionem terminasse, subindeque fuisse incarnatas.

Confirmatur: Sicut enim ut duo continua unita dicuntur, sufficit quod habeant quantitativum vinculum sibi commune, nempe lineam, vel punctum: sic etiam ut duo substantialiter unita dicantur, sufficit, ut habeant substantiale vinculum commune, quo mediante invicem conjugantur: Sed juxta sententiam Durandi, totae tres personae divinae, & Christi humanitas, habent unum commune vinculum substantiale; scilicet substantiam communem & essentialem per quam absolute subsistunt: Ergo tres personae Sanctissimae Trinitatis, sunt substantialiter unitae humanitati, ac proinde incarnatae; cum incarnari nihil aliud sit, quam substantialiter uniti naturae humanae.

7. Hinc argumento, quod praecipuum & fundamentale est, respondet Durandus negando sequela Majoris: ut enim (inquit) personae divinae dicantur incarnatae, seu humanitati substantialiter unitae, non sufficit unio humanitatis ad substantiam absolutam & communem, sed insuper requiritur alia unio formaliter distincta, ad proprietatem personalem & relativam: unde cum Verbo humanitas unita fuerit, non solum secundum substantiam absolutam, sed etiam secundum proprietatem relativam, aliis vero personis dumtaxat secundum substantiam absolutam & communem; hinc fit quod solus Filius dicatur incarnatus, non vero Pater, vel Spiritus Sanctus. Licet (inquit) concedi possit Patrem & Spiritum Sanctum, cum addito, in quantum filium sunt hic Deus, fuisse incarnatos, non tamen absolute & simpliciter, in quantum sunt tales personae.

2. Verum haec solutio & doctrina multipliciter confutari potest, primo ex Concilio Tolet. 6. ubi sic dicitur: Nam si naturam hominis, Deique, alteram in alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpserit, quoniam constat naturam Trinitatis esse unam, non tamen personam. Ex quibus verbis hoc argumentum desumitur. Si unio humanitatis ad Verbum esset facta in natura, quia haec est tota Trinitati communis, inferret Concilium tres personas fore incarnatas, & de omnibus verificandum esse quod corpus assumpserit: Ergo si de facto unio humanitatis ad Verbum primo terminata est ad substantiam Dei absolutam & communem, facta cum individuo Deitatis, ut communi tribus personis, de omnibus erit verum dicere quod carnem vel corpus assumpserit, & quod homines facti sint.

2. Secundo, natura divina proprie dicitur incarnata, ut ex Damasceno lib. 3. fidel orthodoxo cap. 6. docet D. Thomas hic art. 2. & rationem reddit in resp. ad 1. quia nempe natura non differt suppositaliter a Verbo quod immediate assumpsit humanitatem, & ratione sui fuit incarnatum: Sed Pater &

Spiritus Sanctus non differunt suppositaliter ab hoc Deo, ut communi tribus personis, & in illis subsistente: Ergo si Deus ut communis tribus personis, immediate & ratione sui fuit incarnatus, Pater & Spiritus Sanctus proprie incarnati dicuntur & facti homines.

3. Tertio, Quia assumere sumptum pro principio actionis convenit personis divinis, ratione naturae ut communis, omnes divinae personae dicuntur proprie principium Incarnationis, ut docet D. Thomas hic art. 4. Ergo si terminare immediate naturam humanam, convenit Verbo ratione naturae divinae, & substantie, prout est tribus personis communis, omnes cum proprietate dicuntur terminare humanitatem, & consequenter dicuntur proprie incarnatae.

4. Quarto, Id quod convenit naturae secundum se & ratione sui, de omnibus personis divinis praedicatur: Ergo si natura divina, vel hic Deus ut communis tribus personis, terminat humanitatem, & fit ex vi Incarnationis homo, omnes personae divinae terminabunt humanitatem, eruntque homines ex vi Incarnationis. Consequenter legitima est, Antecedens autem est expressio D. Thomae hic art. 2. ad 2. & art. 4. in corp. & potest hoc exemplo declarari: quia enim sapientia, misericordia, & justitia, conveniunt naturae divinae secundum se, prout est communis tribus personis, personis etiam conveniunt, & de illis praedicatur: Ergo omne praedicatum conveniens Deo ratione naturae ut communi praedicatur de personis.

Denique quod ait Durandus, Patrem & Spiritum Sanctum posse dici homines cum addito, in quantum scilicet hic Deus, & prout sic incarnatos, temerarium est, cum nullus SS. Patrum, vel Theologorum, ita loqui ausus fuerit. Preterquam quod, quae huic Deo competunt ratione naturae ut communis, absolute & sine addito praedicantur de personis: creare enim, conservare, gubernare, & omnes operationes ad extra, quia huic Deo conveniunt ratione naturae ut communis, simpliciter, & sine addito, de personis praedicantur: Ergo si terminatio immediata humanitatis, & humanitas in concreto, praedicantur de individuo Deitatis, ratione naturae ut communis, absolute & sine addito diminutive praedicari poterunt de personis, & sic Pater & Spiritus Sanctus simpliciter & absolute poterunt dici incarnati, & facti homines. Unde sententiam Durandi Capreolus periculosam censet, Cajetanus cavendam, Medina hereticam, Cabrera temerariam, Suarez omnino improbabilem.

Dico secundo. Verbum Divinum non terminavit primario humanitatem per substantiam absolutam & essentialem, prout est in Filio, seu ut illi appropriatam, & per relationem Verbi modificatam.

Probatur primo conclusio ex Concilio Toletano supra citato, sic dicente: Solus Filius assumpsit humanitatem in eo quod est proprium Filii: At quamvis substantia absoluta Dei, ut modificata proprietate relativa Divini Verbi, dici possit & debeat aliquid ipsi appropriatum, non tamen dici potest aliquid ei proprium, sed haec denominatio solum convenit proprietati relative: Ergo id quod primario naturam humanam terminavit, est solum proprietates relativa Divini Verbi, non vero substantia absoluta, etiam modificata relatione Verbi, seu ut illi appropriata.

Probatur secundo: Si persona Filii non terminaret humanitatem, per propriam & incommunicabilem substantiam, sed per absolutam & communem, ut appropriatam Verbo, non posset persona Verbi, ut a Patre & Spiritu Sancto distincta, dici terminare humanitatem: Sed hoc erroneum est, ut patet ex dictis conclusionibus praecedentibus: Ergo & illud, Sequela Majoris probatur: Quia etiam virtus creandi non est propria Filio, sed illi communis cum aliis personis, non potest ut appropriata Filio, seu ut modificata per rationem filiationis, aliquid creare, nisi Pater & Spiritus Sanctus simul creent. Ergo pariter cum substantia absoluta, ut aliquid commune tribus personis Sanctissimae Trinitatis, non poterit Filius per talem substantiam, etiam ipsi appropriatam, & per relationem filiationis modificatam, terminare substantialiter humanitatem, nisi etiam aliae personae illam substantialiter terminent.

Probatur tertio conclusio ex alio absurdo & inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia, nimirum quod Filius non communicaret humanitati assumptae personalitatem propriam, sed dumtaxat substantiam absolutam & communem, quod etiam prout erroneum est. Sequela probatur: Quia tota vis generandi in Patre est Deitas, & paternitas illi solum tanquam conditio adiungitur, Pater non communicat Filio paternitatem, sed solum essentiam: Ergo similiter cum juxta Adversarios tota vis formalis & proxima terminandi humanitatem in Filio, sit substantia absoluta & proprietates, seu relatio personalis Filii, ibi interveniat solum tanquam conditio, manifeste sequitur quod Filius solum communicavit humanitati substantiam absolutam, non vero propriam personalitatem, seu substantiam relativam & personalem.

Dico tertio: Licet Verbum Divinum terminet primo & immediate naturam humanam per substantiam relativam

Addo tamen, quod ipsi B. Virgini (loquendo formaliter) fuit magis profusa sua sanctitas personalis, quam dignitas Matris, quia per sanctitatem fuit intrinsece perfecta per plura dona supernaturalia, quod non habuit per Maternitatem, nisi casualiter, immo nec physice, sed solum moraliter; quatenus scilicet congruum erat quod Mater Dei haberet praeter ceteris Sanctis plus gratiae & puritatis; & hoc est quod voluit Christus Lucae 11. & Augustinus locis citatis. Addo etiam quod iste consulto non dixit Mariam fuisse digniorem, vel nobiliorem, percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi, sed beatioram, quia nimirum gratia, per quam Christum mente concepit, cum esset semen gloriae, & radix visionis beatificae, magis immediate ordinabatur ad ejus beatitudinem, quam Maternitas Dei, quae essentialiter non importat jus & ordinem ad beatitudinem, cum Christus potuerit nasci ex femina peccatrice.

87. Secunda etiam pars corollarum, quae assertit B. Virginem de congruo meruisse Maternitatem Christi, ex supra dictis colligitur: Nam meritum de congruo, ut supra ostendimus, fundatur in legibus amicitiae, secundum quas congruum est quod amicus amicum exaudiat, quando petit quae iusta sunt: Sed B. Virgo erat inter omnes magis amica Dei, & alias est valde probabile, illam instanter orasse Deum, ut Filium suum mitteret in mundum, ad redimendum genus humanum a daemonis & peccati servitute, atque ferventius & instantius quam fecerint alii Patres antiqui: Ergo congruum fuit ut propter eas orationes, & desideria, non solum mitteret Deus Filium suum in mundum, sed etiam ut faceret illum esse ejus Matrem. Unde pulchre S. Bernardus serm. de aqua ducit: Sed quomodo nosset hic aquae ductus fontem illum aeris, nisi tam sublimem? Quomodo putas, nisi vehementer desiderii, nisi fervore devotionis, nisi puritate orationis? si cui scriptum est: Oratio iusti penetrat caelos. Et quis jusus, si non Maria iusta; de qua sol justitiae ortus est nobis? Quomodo ergo illum inaccessam aeris, majestatem, nisi pulcherrimo, petendo, quaerendo?

88. Confirmatur: Aliqui ex Patribus meruerunt de congruo ut Christus ex ipsis originem duceret, ut supra vidimus de Abrahamo & Davide: Ergo & de congruo meruit ipsa B. Virgo, quod esset illius Mater, etenim omne meritum quod conceperit aliis Sanctis, concedendum est B. Virgini, & in gradu magis perfecto, sicut & in gradu perfectionis fuit amica Dei, & iustitiam Christo conjuncta, utpote Mater ejus. Unde egregie Eftichius orat. 2. si Christus sol, Maria calum: si Christus sol, Maria planto.

89. Confirmatur simpliciter: Licet decretum intentivum Christi, & nativitas ejus ex Virgine, decretum electivum Virginis in Matrem, & meritum ejus processerit, ac per consequens ex illius meritis non processerit, decretum tamen executivum Incarnationis Verbi, posterius fuit decreto executivo actum, quibus Beatissima Virgo se disposuit ad materiam: Tum quia quae sunt priora in ordine intentionis, sunt in executionis ordine posteriora; Tum etiam, quia decreta executiva cum ordine executionis obiectivo commensurantur: actus vero quibus B. Virgo se ad Maternitatem disposuit, in ordine executionis Christum & nativitatem ejus ex Virgine praecesserunt: Ergo licet B. Virgo non meruit Christum, ut spectantem ad ordinem intentionis, meruit tamen nativitatem Christi ex seipsa, prout subest ordini executionis, & decreto executivo.

90. Accedant testimonia SS. Patrum, qui uno ore fatentur B. Virginem, ob virtutem sanctitatem, & puritatem eximiam, meruisse concipere Regem calorum & Dominum: Ambrosius eam lib. 2. de Virginibus: Maria (inquit) digna exitu ex qua Dei filius nasceretur. Hieronymus ad Rufinum de custodia Virginitatis: Tanta puritatis Maria exitu, ut mereretur effici Mater Filii Dei. Gregorius Magnus in libro Regum: An non noni sublimis Maria, quae ut conceptionem aeterni Verbi peringeret, meritorum virtutem supra omnes Angelorum choros, usque ad solum Deitatis, creavit. Denique Fortunatus libro de aeternis gaudiis, habet hos versus:

Virginis felix, quae parvi est digna tonantis, Quae meruit Dominum progenerare suum.

Alia similia quam plurima Patrum loca addens Castellus libro 2. Martialis, cap. 16. quae explicari nequeunt de merito impropre sumpto, nimirum non ut significat actionem dignam premio, sed solum coactionem quamdam & correspondentiam unius ad alterum; in qua significatione canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis: O felix culpa quae talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Non inquam, in hoc sensu haec loca interpretari possunt, ut contendit Lorca: Tum quia licet nomen meriti aliquando ita accipiatur, tamen cum ipsum meritum tribuitur virtuti sanctitati, necesse est illud accipere in significatione propria, de qua nunc agimus. Tum etiam, quia plures ex SS. Patribus hoc meritum attribunt bonis operibus ipsius B. Virginis, ut patet ex verbis D. Bernardi supra relatis: meritum autem quod bonis operibus alicujus tribuitur, accipiendum est in propria significatione.

vam & personalem, secundario tamen & mediate illam terminat per substantiam communem & absolutam, seu per naturam divinam.

Probatur primo: Humanitas est immediate unita substantie personali Verbi, ut prima conclusio ostendimus: Sed cum hac est identificata substantia absoluta, & natura divina: Ergo illa mediate unitur.

17 Secundo, Unio ista est cum Verbo ut persona divina: Ergo est cum Verbo ut substantie in divina natura, & consequenter cum divina natura mediate.

Tertio, iuxta frequentem Theologorum sententiam, humanitas sanctificata est formaliter a natura divina sub conceptu nature: Sed absque unione physica, cum illa, sicut mediate, non potuit humanitas a deitate sanctificari: Ergo fuit unita deitati mediate.

Dico quarto, Quamvis substantia relativa Verbi Divini sit ratio formalis & proxima, qua Verbum terminat humanitatem, nihilominus essentia divina, & substantia absoluta, imbuta in eadem substantia relativa Filii, possunt dici ratio radicalis & remota terminandi eandem humanitatem.

Probatur breviter: Illud dicitur ratio radicalis & remota terminandi alienam naturam, ex quo tanquam ex radice oritur tota vis proxima & immediata terminandi: Sed tota vis proxima & immediata terminandi, que reperitur in substantia relativa Verbi Divini, oritur ab essentia divina, seu a substantia absoluta, in ipsa personalitate transcendentaliter imbuta, ideo enim substantia relativa Verbi Divini potest terminare naturam humanam, quia est infinita, & continet eminenter formaliter totam perfectionem personalitatis create: hæc tamen infinita perfectio substantie relative, provenit tanquam a radice ab ipsa essentia divina simpliciter imbuta, & ab ipsa substantia absoluta, que transcendentaliter includuntur in substantia relativa & personali Verbi Divini: Ergo &c.

§. II.

Substantie obiectivæ.

10 Obijcies primo contra primam conclusionem: Verbum Divinum per illud prius terminavit humanitatem, quod prius illi tribuit: Sed prius tribuit humanitati esse existentiam absolutam & essentialem, quam esse personale, seu modum existendi incommunicabiliter: Ergo prius terminavit humanitatem ratione existentie aut substantie absolute, quam ratione personalitatis, seu substantie relative. Major patet, Minor probatur. Verbum Divinum illi prius communicavit humanitati quod prius in se continet, sicut forma prius communicat subiecto illum effectum formalem quem prius in se continet: v. g. lux prius communicat aeri esse lucidum, quam calidum, quia unum prius continet quam aliud: Sed persona Verbi Divini prius in se continet existentiam, aut substantiam absolutam quam substantiam relativam & personalem: absoluta enim sunt in Deo priora relativis, maxime existentia, que est de conceptu quidditativo Dei, & que in ipso antecedit personalitatem: Ergo Verbum Divinum prius tribuit humanitati esse existentiam absolutam & essentialem, quam esse personale, seu substantiam relativam & incommunicabilem.

19 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: Nam Verbum Divinum prius natura tribuit humanitati assumptæ subsistere quam existere, quia humanitas, & quæcumque natura creata, & substantialis, non est immediate capax existentie, neque illam potest suscipere, nisi prius natura fuerit completa & intrinsece terminata per substantiam propriam vel alienam, ut enim docet D. Thomas infra q. 17. art. 2. immediatam susceptivum existentie, non est natura, sed suppositum in natura subsistens. Unde ad probationem illius Minoris dicendum est primo, quod quamvis Verbum Divinum prius in se continet existentiam, quam substantiam, non tamen prius illam communicat humanitati, quam istam: quia humanitas non est capax recipiendi existentiam, nisi prius fuerit completa per substantiam.

20 Secundo dici potest, quod licet materialiter & in ratione entis, existentia, sicut & sapientia, & relique perfectiones essentielles, antecedit substantiam relativam; formaliter tamen, & in ratione termini, prior est personalitas, cum sit proxima & immediata ratio terminandi humanitatem. Sicut diximus in Tractatu de Angelis, disp. 4. art. 1. quod licet substantia Angeli sit prior materialiter & in ordine efficiendi, ejus operatione virtualiter transeunte; formaliter tamen & in ordine locandi, prior est operatio quam substantia; quia in sententia S. Thomæ, operatio est ratio formalis per quam substantia Angeli præfens loco constituitur.

21 Obijcies secundo: Personalitas Verbi est idem cum natura divina: Ergo non stat humanitatem uniri immediate personalitati Verbi, & non uniri immediate nature divine. Patet Consequentiā, quia inter omnino eadem non potest esse mediatio.

Respondeo distinguendo Antecedens: Est idem realiter & formaliter, concedo Antecedens. Virtualiter, nego Antecedens, & Consequentiam. Sicut enim distinctio virtualis nature a paternitate, sufficit, ut natura Patris communicetur Filio, & non communicetur paternitas: ita virtualis distinctio filiationis a natura divina, est sufficiens, ut filio immediate humanitatem terminet, & non natura divina.

23 Dices, Personalitas Verbi prout est in re terminat naturam humanam, & prout sic est idem realiter cum natura divina: Ergo humanitas unitur immediate nature divine. Probatur Consequentia, quia enim visio beatifica terminatur ad Deitatem ut est in re; & Deitas prout sic non differt a relationibus, non potest non terminari ad relationes, ut docuimus in Tract. de visione beata disp. 5. art. 4. Ergo similiter, si humanitas unitur personalitati Verbi ut est in re, & prout sic est idem cum divina natura, immediate unitur nature.

24 Respondeo, concessa Antecedente, negando Consequentiam: sicut enim licet natura divina ut est in re communicetur Filio, & in se sit idem realiter cum paternitate, quia tamen prout in re, virtualiter ab illa distinguitur, non communicatur paternitas Filio: Ita quamvis personalitas Verbi terminet prout est in re, & prout sic sit idem realiter cum natura divina; quia tamen virtualiter ab illa distinguitur, non sequitur immediata unio humanitatis cum divina natura. Ad probationem vero Consequentie, concessa Antecedente, nego Consequentiam, & pariter: disparitas est, quia in terminando visum omnes Dei formalitates conveniunt, & sub eadem ratione illam terminant, nimirum sub ratione veri transcendentaliter & visibilis: quia ipsa essentia divina habet rationem objecti formalis, tam motivi quam terminativi, respectu sui, attributorum, & relationum: in terminando autem unionem humanitatis, omnes Dei formalitates non conveniunt, sed personalitas, prout ab essentia virtualiter distincta, terminat humanitatem; & ideo potest personalitas immediate terminare naturam, absque eo quod natura eam immediate terminet: licet non possit videri essentia divina non visis relationibus & attributis.

25 Alia reperitur ratio discriminis, nam ut aliquod necessario debeat cognosci, alio cognito, sufficit connexio intrinseca & formalis utriusque; non vero ut unum necessario terminet, alio terminante: virtualis autem distinctio essentia & proprietatis relativis, non tollit illarum necessariam connexionem, immo nec intimam inclusionem; & ideo licet virtualiter distinguantur, non potest videri essentia non visis relationibus, possunt tamen proprietates personales terminare immediate unionem humanitatis, absque eo quod natura divina illam immediate terminet.

26 Obijcies tertio: Ex unione immediata humanitatis cum Deitate, non sequitur unio personalis cum tribus divinis personis, nec proinde tres personas esse incarnatas: Ergo ruit præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur. Paternitas intimius unitur cum natura divina, quam humanitas; nam unio paternitatis cum Deitate est per realem identitatem, non autem unio humanitatis que realiter entitative a Deitate distinguitur: Sed ex unione paternitatis cum Deitate, non sequitur quod si Deitas personaliter invenitur in Filio, & de illo prædicatur, paternitas etiam personaliter Filio conveniat & de illo prædicetur. Ergo pariter ex unione immediata humanitatis cum Deitate, non sequitur unio personalis illius cum tribus personis divinis.

27 Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem, neganda est consequentiā & paritas: quod enim ex identitate paternitatis cum divina natura, & nature cum filiatione, non sequatur identitas filiationis & paternitatis inter se, provenit ex eo quod natura cum nulla illarum opponitur, ille vero inter se opponuntur relative, ut docet D. Thomas i. p. q. 28. art. 3. ad r. & 2. argumentum, ubi ait quod quia potentia & bonitas non important in suis rationibus aliquam oppositionem, ex identitate quam habent cum essentia, colligitur inter se identificari; que tamen consequentiā in paternitate & filiatione non tenet, quia in suis propriis rationibus important oppositionem. Cum ergo humanitas oppositionem cum proprietatibus relativis non habeat, recte inferitur ex eo quod hæc Deo ut communi tribus personis immediate unitur, & de illo prædicatur, quod humanitas, mediate scilicet, tribus personis unitur, & prædicatur de illis.

28 Obijcies quarto: Ratione illius personalitatis Verbi terminat humanitatem; ratione cuius continet eminenter personalitatem creatam: Sed illam continet ratio substantie absolute: Ergo hæc est ratio qua Verbum terminat humanitatem assumptam. Major videtur certa, nam supplere effectum formæ, solum convenit ratione contentivæ essentialis: unde personalitas creata, ut infra dicemus, non potest alienam naturam terminare, quia cum non sit infinita, non continet eminenter personalitatem alienam. Minor vero probatur: Ratio continendi eminenter perso-

personalitatem creatam, est infinita perfectio personalitatis divine: Sed perfectio infinita convenit personalitati Verbi, ratione substantie absolute, aut nature divine, quam implicite & transcendentaliter includit, ut in Tractatu de Trinitate docuimus disp. 3. art. 5. Ergo substantia absoluta est ratio continendi eminenter personalitatem creatam.

29 Pro solutione hujus argumenti duo breviter prænotanda sunt, seu ex Tractatu de Trinitate recolenda. Primum est, substantiam sumi dupliciter, primo pro perfectitate independentia ab altero ut sustentante, secundo pro perfectitate incommunicabilitatis alteri tanquam supposito; & in priori acceptione esse aliquid absolutum in Deo, nec convenire personis ratione proprietatis relative, sed tantum ratione substantie absolute; in secunda autem dici tantum relative, non vero absolute in Deo, ut in Tractatu de Trinitate fuisse ostendimus. Secundum est, personalitatem creatam ratione sui utramque istam perfectitatem præstare, cum enim suppositum creatum per se subsistat quoad independentiam, & incommunicabile sit alteri, tanquam supposito; & natura creata, ratione sui, nulla ex his perfectitatibus gaudeat, utramque præstat personalitas creata, prout a natura distincta. His præmissis.

Ad argumentum respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad probationem, distinguo Majorem: Ratio continendi eminenter personalitatem creatam, quoad id quod est perfectio in illa, est infinita perfectio, concedo Majorem. Ratio continendi eminenter personalitatem creatam, quoad id quod in illa perfectionem non dicit, nego Majorem; & concessa Minori, nego Consequentiam. Nam personalitas creata, ut præstans independentiam a sustentante, perfectionem dicit, prout vero præstat incommunicabilitatem alteri ut supposito, perfectio nem non explicat: licet autem ratio continendi eminenter personalitatem, necessario debeat esse perfectio ratione sui; ratio tamen continendi eminenter id quod perfectio non est, potest esse id quod ratione sui perfectionem non dicit; ac proinde ratio continendi eminenter personalitatem creatam ut præbet independentiam, est substantia absoluta; ratio vero continendi eminenter personalitatem creatam, prout consistit in esse incommunicabili, est substantia relativa, quamvis sub hoc conceptu perfectio nem non explicat; nam sicut terminat ad intra naturam infinitam, licet ratione sui non explicet perfectionem, ita & licet habere vim infinitam terminativam ad extra, quamvis ratione expliciti perfectionem infinitam non importet. Substantia ergo relativa, ratione illius quod exprimit, non continet eminenter personalitatem creatam, sumptam adquate, sed solum quoad inadæquatam rationem, nempe incommunicabilitatis, & ratione hujus immediate unitur humanitati, & est Verbo ratio subsistendi in illa.

30 Obijcies quinto contra secundam conclusionem: Esti essentia divina sit communis tribus personis, tamen prout est in Patre, & quatenus per relationem paternitatis modificatur, est principium generandi: Ergo similiter, quamvis substantia absoluta sit communis tribus personis, illa tamen prout est in Filio, & per relationem filiationis modificatur, erit ratio terminandi humanitatem, non vero substantia relativa Filii.

Respondeo, concessa Antecedente, negando consequentiam, & pariter: Ratio discriminis est, quia generare est agere, unde principium formale generandi debet esse aliquid activum, quale non est relatio, sed essentia divina ut habet adjunctam paternitatem: terminare vero naturam, non est formaliter agere; & ideo id quo fit talis terminatio, non est ipsa natura, sed forma, vel perfectio absoluta, sed substantia relativa Filii, que habet rationem puri termini.

31 Obijcies ultimo contra tertiam conclusionem: Si unio hypostatica secundario ad substantiam Dei absolutam a vel ad naturam divinam facta esset, Pater & Spiritus Sanctus, mediate & per concomitantiam, possent dici incarnati: Sed hoc videtur absurdum & erroneum: Ergo &c. Sequela probatur: Divinitas secundario dicitur incarnata, seu carni hypostaticè unita, quia realiter & substantialiter est in Filio, qui per se primo incarnatus est, & cum illo identificatur: Atqui similiter Pater & Spiritus Sanctus uniantur & identificantur cum natura divina, & substantia absolute, ad quam unio hypostatica secundario & mediate terminata est: Ergo etiam Pater & Spiritus Sanctus debent dici secundario & mediate incarnati.

32 Respondeo negando sequelam Majoris, ad cuius probationem, nego pariter: Ratio discriminis est, quia natura divina, & substantia absoluta, realiter identificantur cum ipsa personalitate Verbi Divini, que est terminus formalis & primarius Incarnationis, ac pertinent intrinsece ad suppositum Verbi Divini, ita ut personaliter non distinguantur: ex quo fit ut Deus, mediate scilicet & secundario, possit dici incarnatus. Ceterum Pater & Spiritus Sanctus realiter distinguantur a Verbo, quod est terminus primarius Incarnationis, nec fuit idem cum il-

lo secundum suppositum seu personam, sicut divinitas & existentia, seu substantia absoluta. Et licet cum natura divina & existentia, seu substantia absoluta realiter identificentur, quia tamen hæc non per se primo & immediate conjunguntur humanitati, sed ratione alterius scilicet personalitatis Verbi, cum qua realiter identificantur, non possunt dici, etiam mediate & secundario incarnati: ad hoc enim requiretur, quod non solum cum termino secundario & mediato, sed etiam cum primario & immediato, realiter identificentur.

ARTICULUS II.

Utrum Verbum assumendo humanitatem, non solum ejus substantiam, sed etiam illius existentiam suppleverit?

Negant Scotus, Suarez, Valquez, & quicumque existentiam creatam non distinguunt realiter ab essentia. Et consequenter quidem, non enim potest suppleri, nisi separando eam ab essentia: separari autem repugnat, si non distinguatur. Assunt vero Thomistæ, & alii, qui realem distinctionem, inter essentiam & existentiam agnoscunt. Unde sic

§. I.

Conclusio affirmativa sentitur.

Dico igitur, Verbum non solum substantiam, sed etiam existentiam in humanitate Christi supplere; subindeque illam non per existentiam creatam sibi propriam, sed dumtaxat per divinam & incretam existere.

Probatur primo ex Epistola Sophronii, recepta & approbata a Patribus sextæ Synodi actione 11. ubi de Christi humanitate sic dicitur: *In illo itaque (scilicet Verbo) & non in semetipsa, existentiam habuit unam.* Ex quibus verbis hoc argumentum conficitur. Naturam habere existentiam in alio, est existere per ejus existentiam; existere vero in semetipsa, est existere per propriam existentiam: At juxta Sophronium, humanitas Christi habet existentiam in Verbo, & non in semetipsa: Ergo existit per existentiam Verbi incretam; non vero per existentiam creatam & sibi propriam.

35 Responderet Suarez, intentum Sophronii esse concludere contra hereticos, quod caro, vel anima Christi, vel humanitas, non prius tempore habuit existentiam, quam assumeretur a Verbo; & ita per habere existentiam in alio, intelligit habere propriam in alio supposito, seu aliena personalitate terminatam & completam; per habere autem existentiam in semetipsa, intelligit habere illam in propria persona.

36 Sed contra: In eodem sensu dicit Sophronius, humanitatem Christi non habere existentiam in semetipsa, quo asserit habere existentiam in Verbo: At cum dicit non habere existentiam in semetipsa, intelligit quod non habet propriam existentiam, non vero quod non habet illam completam: Ergo cum præmittit illam habere existentiam in Verbo, intelligit quod existit per existentiam Verbi, non autem per propriam existentiam Verbi personalitate completam. Major constat, quia alias esset equivocatio in terminis; Minor vero probatur, quia naturam creatam habere existentiam in semetipsa, vel non habere illam in semetipsa, est illam habere vel non habere propriam existentiam; non autem habere vel non habere illam completam & terminatam; cum terminatam habere non possit in semetipsa, sed tantum in propria vel aliena persona.

37 Urgetur hæc impugnatio ex his que idem Sophronius subdit, cum probaturus contra Nestorianos unitatem substantie in Christo, sic habet: *Quæ enim existat persona composita, ex inconsulto constanti temperamento, participationem convenientium nescit, sed esse & permanere unum indivisum servatur.* Et postea: *Ex quibus esse unum servatur natura duplex, & unum permanere servabitur.* Ubi aperte dicit non de humanitate, sed de persona Christi, & de utraque natura, divina & humana, quod habeant unum esse indivisum, & unum permanere.

38 Nec potest dici cum Suarez, quod per esse Sophronius intelligat subsistere ipsum, seu esse per se, quia his verbis assignat rationem ejus quod immediate antea dixerat, esse scilicet unam in Christo substantiam, ut particula causalis enim aperte declarat: etiam ratio nugatoris, probare unitatem substantie in Christo, ex eo quod est in illo una substantia: Ergo per esse non intelligit substantiam, sed existentiam. Et confirmari potest ad hominem contra Suarez, qui permanentiam & durationem non distinguit ab existentia. At Sophronius dixit personam Christi, & utramque ejus naturam, habere unam permanentiam: Ergo intendit illas unam tantum existentiam habere.

39 Probatur secundo conclusio ex D. Thomæ, quem Suarez & alii Recentiores, totis viribus ad suam conatur pertrahere sententiam. In primis enim S. Doctor infra

q. 17. artic. 2. ex professo inquit, unum in Christo sit unum esse tantum? & concludit affirmative.

Solutio autem Adversariorum dicentium illum per esse, intelligere substantiam, multipliciter confutari potest. Primo quia de substantia iam in questione secunda ex professo disputaverat, & statuerat esse unum in Christo: ergo ne actum agat, dicendum est illum qu. 17. querere de esse existentia.

Secundo: In nullo alio loco questionem de existentia resolvit: Ergo ne id quod difficillimum est, & maxime controversum, ponatur a S. Doctore quissimum, concludendum est, agere questione citata, de existentia, & non de substantia.

Tertio, ibidem in resp. ad 1. loquens de illo esse quod in corp. arguitur statuerat esse unum in Christo, asserit ipsum sequi personam seu hypostasin, quod habentem esse: At substantia cum constituat personam, illam non constituitur: Ergo S. Doctor eo loco per esse non intelligit substantiam, sed existentiam.

Et confirmari possunt hec omnia ex quodlibet 9. ubi S. Thomas duplicem distinctionem insinuat articulum, in quorum primo inquit in Christo sit una tantum hypostasis, & in secundo, utrum sit unum tantum esse: Et in hoc secundo concludit idem quod in summa, nimirum unum tantum esse in Christo reperit.

Pater autem Divum Thomam in hoc secundo articulo quodlibet 9. loqui de esse existentia, tum quia de substantia iam determinaverat articulo precedenti; tum etiam quia explicans naturam illius esse, de quo querit nam sit unum, dicit consistere in hoc quod est esse actum entis in quantum est ens, seu id quo aliquid denominatur ens actu in rerum natura: At esse sic explicatum est esse existentia, ut contemditur etiam ipse Suarez, qui ex definitione sumit omnia argumenta ad probandum quod existentia non distinguitur ab essentia: Ergo S. Doctor ibi loquitur de esse existentia.

Adde quod de illo eodem esse asserit, quod habeat unitatem ex ipso supposito, & non ex naturis: At falsum est substantiam habere unitatem ex supposito, cum potius suppositum ex eo dicatur unum, quod unica gaudeat substantia illius constitutiva: Ergo idem quod prius.

40. Neque difficilior erit aliam refellere responsionem Suarez, dicentis D. Thomam, & Sophronium supra citatos, ideo concludere quod in Christo sit unicum esse existentia, quia in ipso non est, nisi unum esse substantiale completum & perfectum, eo quod existentia humanitatis & existentia divinitatis uniantur in persona Verbi, sicut (inquit) homo non habet nisi unum esse completum, quia licet materia & anima rationalis suas habeant existentias partiales, illa tamen uniantur ad faciendum unam existentiam totalem hominis. Hec, inquam, solutio & doctrina facile potest refelli: nam cum existentia humanitatis & divinitatis Christi (dato quod sint distincte) non sint partiales & incompletae (sicut existentia, quas Suarez & alii Recentiores in materia & forma admittunt) sed totales & complete, sicut & ipsa natura que reperitur in Christo: nec ille uniantur nisi in persona Verbi: solum dicit potest quod ille sint una persona, non vero una existentia: sicut due nature Christi non possunt dici simpliciter una natura, quia non in unam naturam, sed tantum in unam personam uniantur.

41. Probatur tertio conclusio ratione quam Sanctus Doctor legis citatis insinuat. Si humanitas Christi non fuisset assumpta ad existentiam incretam Verbi Divini, sed per propriam & connaturalem existeret, darentur in Christo due existentie substantiales: Consequens non potest admitti: Ergo nec Antecedens. Sequela Majoris est evidens, esset enim in Christo, prater existentiam propriam & connaturalem humanitati, existentia Verbi Divini. Minor vero probatur: Si in Christo darentur due existentie substantiales, non esset ens substantialiter unum, sed plura: Atqui est ens substantialiter unum, non vero plura, ut faterentur omnes Catholici cum Athanasio in Symbolo: Ergo in ipso non datur duplex existentia substantialis. Sequela Majoris probatur. Ut Christus esset unum substantialiter, non obitate quod consistet duplici existentia, necessarium omnino esset quod una ex illis duabus existentis haberet rationem potentie respectu alterius: impossibile enim est ex duobus fieri unum per se, sive substantiale, nisi se habeant per modum potentie & actus: Sed omnino repugnat quod una existentia habeat rationem potentie respectu alterius: Ergo & quod Christus sit ens substantialiter unum, si consistat pluribus existentis. Major patet, Minor probatur. Impossibile est id quod essentialiter est ultima rei actualitatis substantialis, habere rationem potentie ad aliam actualitatem similiter substantialem: alias enim esset & non esset ultima actualitatis substantialis: esset, ut supponitur, non esset vero, quia ad eam sequeretur alia, nimirum illa ad quam diceretur esse in potentia: Sed omnis existentia, quacumque illa sit, est essentialiter ultima rei actualis

illas: in hoc enim consistit conceptus essentialis existentie: Ergo impossibile est quod existentia substantialis sit in potentia ad aliam existentiam similiter substantialem.

Denique suaderi potest conclusio hac ratione. Natura humana non habuit existentiam prius, prioritate etiam dumtaxat natura, quam assumeretur a Verbo: Ergo assumpta fuit ad Divini Verbi existentiam. Consequentia patet, probatur Antecedens. Si natura humana prius, prioritate etiam dumtaxat natura, quam assumeretur a Verbo, fuisset existens existentia sibi propria, sequeretur Beatam Virginem non fuisse proprie matrem Dei: Sed hoc in Concilio Ephesino damnatum est: Ergo &c. Sequela Majoris probatur. Ut Beata Virgo dicatur proprie mater Dei, debet terminus concursus ejus in generatione Filii esse Deus homo: At si humanitas Christi prius prioritate nature quam assumeretur a Verbo, fuisset existens existentia sibi propria, terminus concursus ejus in generatione sui Filii, non fuisset Deus homo: Ergo Beata Virgo non fuisset proprie mater Dei. Major constat, Minor vero probatur. Illud non est terminus concursus Beate Virginis in generatione sui Filii, ante quod concursus ille concipitur totaliter terminatus: At si humanitas prius prioritate nature quam assumeretur a Verbo, habuit propriam existentiam, prius eadem prioritate quam suppositum divinum illam terminaverit, atque adeo quam fuerit Deus homo, concursus Beate Virginis intelligitur totaliter terminatus: nam ex una parte tunc concursus causae, quacumque illa sit, intelligitur omnino terminatus; quando ejus effectus habet existentiam, utpote quam existentia sit ultimus terminus dependentie effectus a suis causis, totaliter ipsam constituens extra illas; ex alia vero parte si humanitas Christi priusquam assumeretur a Verbo habuit existentiam, prius prioritate nature quam suppositum divinum illam terminaverit, fuit existens: Ergo terminus concursus B. Virginis non fuit Deus homo.

Respondent Adversarii, quod licet humanitas Christi habuerit propriam existentiam prius prioritate nature quam assumeretur a Verbo, concursus tamen Beate Virginis non fuit totaliter terminatus, donec tali existentia adveniret substantia divina, eam de se indifferenter ad rationem existentie in se, vel existentie in alio, determinans ad rationem existentie in alio, nempe in Verbo Divino.

Sed contra: Hac solutio supponit falsum, nempe quod substantia possit esse modus subiectus existentiam, illamque completens & determinans: hec, inquam, suppositio falsa est, siquidem cum existentia cujuslibet rei sit (uti jam dixi) ultima ejus actualitas, implicat eam completi, & modificari, & determinari per aliquam aliam actualitatem, sive formam, aut modum substantialem, qualis est substantia. Non minus falsum est, quod existentia propria humanitatis, sit indifferens ad essendum existentia in se, vel existentia in alio: quia potius e contra eo ipso quod sit existentia substantialis, atque adeo essentialiter participativa rationis formalis substantialis, est ex sua natura existentia per se, sive in se, incapax proinde rationis inexistentie, quae est propria existentie accidentis.

Adde quod implicat rem intelligi existentem, & illi deesse aliquod complementum intrinsecum & substantiale, quod naturaliter existit recipere a suis causis: Ergo cum substantia sit complementum intrinsecum humanitatis, quod naturaliter existit recipere a generante, dicendum est, quod vel humanitas Christi ante assumptionem non intelligitur existens per propriam existentiam, vel quod si in illo priori habeat existentiam creatam, necessario etiam debet habere in illo priori propriam substantiam & personalitatem; & sic quod conciliis Beate Virginis in illo priori nature sit ultimum completus & terminatus. Consequentia est evidens, Antecedens autem in quo est difficultas, sic ostendatur. Implicat rem aliquam esse existentem, & non esse totaliter extra causam dependentem, effectus siquidem formalis existentie est constitutere rem extra dependentiam causam, cum existentia nihil aliud sit quam substantia rei extra suas causas, & id in quo ultimo sistant eorum causalitates: At res illa cui deest aliquod complementum substantiale quod debet recipere a suis causis, non est totaliter extra eorum dependentias: Ergo res illa cui deest aliquod complementum substantiale quod existit recipere a suis causis non potest esse existens. Major patet, Minor etiam videtur manifesta: nam res illa dependet a suis causis, quantum ad illud complementum quod debet ab illis recipere: Ergo quomodo non habet illud complementum, non est totaliter extra dependentiam causam, nec proinde existens.

§. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

42. Objicit in primis Suarez, contra nostram conclusionem quædam Concilium & SS. Patrum testimonia, que videntur favere ejus sententia: nam in septima Synodo actione 6. quidam Epiphanius Episcopus, cujus sententia non fuit a Concilio improbat, naturam ab hypostasi per hoc distinguit, quod natura dicitur humanitatem existentem, hypostasis vero addit substantiam: Ergo juxta hanc doctrinam, Verbum Divinum assumendo naturam humanam tantum, non vero hypostasin, assumpsit humanitatem existentem, & consequenter falsum est quod ipsa ad existentiam incretam assumpta fuerit. Damascenus etiam lib. 3. de fide cap. 3. juxta versionem Fabri, ait, Verbum Divinum assumpsisse humanitatem non privatam existentiam, sicut ergo illam prius naturam quam assumeretur, habuisse propriam existentiam. Unde cap. 11. & 12. dicit humanitatem habuisse existentiam in Verbo, & non per Verbum. Item in sexta Synodo generali actione 4. in Epist. Agathonis Papa, & actione 11. in Epist. Sophronii doctor, Verbum assumpsisse naturam humanam cum omnibus suis partibus, proprietatibus, & perfectionibus ei connaturalibus. Ergo cum existentia propria pertinet ad connaturales ejus perfectiones, Verbum Divinum illam ut existentem propria existentia assumpsit: Addit Albertinus, Concilia asserentia Verbum non suscepisse humanitatem per aliquod quod sit commune Trinitati: existentia autem est communis: Ergo &c.

Verum hæc levia sunt, nec sudore aut labore egent ut solvantur. Ad primam enim auctoritatem respondendo, sensum verborum Epiphaniæ esse, quod natura importat humanitatem ut existentem radicaliter, id est ex se ipsa potenter existere, & extitum de facto, si non preventa fuisset ab existentia Verbi Divini: Ex quibus nihil contra nos.

47. Ad secundam dico, Damascenum non dixisse quod humanitas Christi non fuerit privata propria existentia, sed solum quod non fuerit privata existentia, ita ut propter assumptionem corrupta fuerit & desierit esse, ut volebat hæretici, quos loco citato impugnat, unde juxta versionem Billi legitur, humanitatem non fuisse in nihilum redactam. Et certe cum Damascenus non tantum dicat humanitatem privatam non fuisse existentia, sed etiam substantiam, eodem modo intelligenda est quoad privationem existentie, quo potest intelligi quod privationem substantie, atque adeo sicut non potuit desere quod humanitas Christi non fuerit privata propria substantia, ita nec docuit quod propria existentia privata non fuerit. In alio vero loco, est asserit humanitatem habuisse existentiam in Verbo, quod est ipsam existere per existentiam Verbi, non tamen habetur in textu quod non existat per Verbum, sed illud additum fuit a Suarez.

Ad tertiam dico, Verbum Divinum assumpsisse naturam humanam cum omnibus perfectionibus ei connaturalibus, compoñitibus cum unione hypostatica, de quarum numero sicut non est substantia, ita nec existentia.

Ad quartam dicendo, Concilia ab Albertino relata, immediate assumpta ad aliquid absolutum, & commune Trinitati, non negare tamen unionem hypostaticam, secundario & mediate ad aliquid absolutum, & commune Trinitati commune esse factam, ut articulo precedenti conclusionem 3. ostensum est.

48. Objicit secundo: D. Thomas in questionibus disputatis quæ de unione Verbi art. 1. in solut. ad 1. dicit quod esse humane nature non est esse divine nature: Sed hoc non potest verificari, si humanitas ad esse sive existentiam Verbi fuisset assumpta, utpote cum tale esse sit absque distinctione virtuali idem cum eo quod convenit divine nature: Ergo ex S. Thom. humanitas Christi non est assumpta ad existentiam Verbi incretam, sed existit per existentiam creatam & sibi propriam.

49. Respondet Doctorem Sanctum, vel per esse humane nature non intellexisse esse existentie, sed esse sive actum essentia, quod frequenter accidit in ejus doctrina. Vel si locutus sit de esse existentia, sumere ipsum non in abstracto pro existentia, sed in concreto pro ipso existere: in quo sensu verum est dicere, etiam in nostra doctrina, quod esse humane nature, non est esse divine nature, etenim licet asseramus in Christo dari tantum unam existentiam, per quam natura divina & humanitas simul existunt, tamen eo ipso quod due illæ nature non ex quo dicuntur existere existentia divina, sed natura divina primario, & humanitas secundario, sit inde existere unius dici posse aliquo modo diversum ab existere alterius.

55. Objicit tertio: Humanitas Christi prius prioritate non quidem temporis, sed nature, in rerum natura existit, quam fuerit assumpta ad personalitatem Verbi Divini: Ergo ut existens sua connaturali existentia, elevata fuit

ad substantiam Verbi Divini. Consequentia patet, probatur Antecedens: Humanitas Christi prius prioritate nature sui producta, quam assumpta: ergo & existens. Consequentia manifesta est; esse enim productum & esse existens sunt idem, cum productio terminetur ad existentiam. Antecedens vero probatur: Licet productum & assumptio humanitatis Christi, fuerint in eodem instanti, fuit tamen prius, prioritate nature, humanitatem productam, quam assumptam: Ergo similiter prius prioritate nature fuit, quod esset productum, quam quod esset assumptum.

Respondet negando Antecedens, & ad ejus probationem, nego iterum Antecedens, potius enim e contra prius prioritate nature humanitas Christi assumpta est, quam fuerit producta; siquidem non potuit esse existens, sive producta, quin prius prioritate nature esset subsistens, atque adeo assumpta. Ad probationem in contrarium, concedo Antecedens, nego Consequentiam & paritatem: Ratio distparitatis est, quia productum est nondum habere substantiam & existentiam: quamvis autem non sit inconveniens admittere quod prius prioritate nature humanitas Christi fuerit in via ad substantiam & ad existentiam, quam assumeretur a Verbo Divino, non possimus tamen dicere quod prius habuerit substantiam, subindeque nec existentiam, quam fuerit assumpta, sed potius e contra dicendum est, quod potius fuerit assumpta, quam existens.

In falsis tamen: Implicat aliquid esse prius assumptum, quam productum: Ergo falsum est quod humanitas Christi fuerit prius assumpta, quam producta. Consequentia patet, probatur Antecedens. Implicat aliquid prius esse, quam sit productum: Ergo & prius esse assumptum, quam sit productum. Antecedens constat, probatur Consequentia. Esse assumptum essentialiter supponit, vel saltem includit esse, etenim quod non est, non est assumptum, immo nec assumptibile: Ergo si implicat aliquid prius esse, quam sit productum, repugnat similiter aliquid prius esse assumptum, quam productum.

Respondet negando Antecedens, ad cujus probationem distinguo Antecedens: Implicat aliquid prius esse existens, quam sit productum, conceditur. Esse tendens ad existentiam, negatur. Tendere enim ad existentiam, non est esse factum, sive productum, sed fieri, sive produci.

Objicit quarto: Unio humanitatis non est facta ad aliquid absolutum & commune toti Trinitati, alias tres personæ Sanctissime Trinitatis fuissent incarnate: Sed existentia est aliquid absolutum & commune tribus personis, ut enim in Tractatu de Trinitate disp. 3. artic. 6. ostendimus, in divinis non dantur tres existentie relative, sed unica absoluta, per quam tres personæ Sanctissime Trinitatis existunt: Ergo unio humanitatis non est facta ad incretam Dei existentiam, sed dumtaxat ad ejus substantiam & personalitatem.

Respondet distinguendo Majorem: Unio humanitatis non est facta ad aliquid absolutum, primario & immediate, concedo Majorem. Secundario & mediate, nego Majorem: humanitas enim fuit assumpta primario ad ipsam substantiam personalem Verbi Divini: secundario vero & mediate ad substantiam absolutam, sive ad existentiam communem tribus personis Sanctissime Trinitatis, ut articulo precedenti declaravimus. Nec tamen ex hoc sequitur, tres personæ Sanctissime Trinitatis fuisse incarnatas, etiam secundario: quia (ut ibidem expendimus) ad hoc requireretur, quod terminus primarius incarnationis esset aliquid absolutum & commune tribus personis. An vero humanitas substantie absolute, subindeque existentie, primario & immediate uniri poterit? articulo sequenti dicemus.

Objicit ultimo: Nulla divina perfectio potest actuare naturam creatam: Sed existentia divina non potest humanitatem Christi existentem reddere, nisi illam actuare: Ergo non potest illi uniri, nec illam existentem constituere. Major patet; nam ideo non potest divina existentia esse actus nature create, quia creatam actuare naturam, imperfectionem importat: Ergo illi repugnat omni perfectioni divine, Minor probatur primo: Existentia ex proprio conceptu est actus ultimus in linea essendi: Ergo non potest naturam aliquam existentem constituere, nisi aut per identitatem, aut per physicam actualitatem: Sed cum natura create existentia divina identitatem non potest: Ergo ut illam existentem constituat, tur ut potentia ad existentiam per quam redditur existens: Ergo existentia illam existentem constituens, necessario ad ipsam comparatur ut actus, & consequenter non stat existentiam divinam, naturam creatam existentem constituere, sine illius actuacione.

Respondet distinguendo Majorem: Nulla divina perfectio potest actuare naturam creatam, per informationem intrinsecam, concedo Majorem: Per intrinsecam terminationem, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: Nam existentia ex suo formali conceptu non petit actuare informativè, sed tantum terminativè: licet autem perfectionibus divinis repugnet

uniri cum natura creata, tanquam actus informatus, non tamen illis repugnat uniri, ut actus completus & terminatus; nam illo modo unitur cum natura creata personam divinam. Nec contra hanc distinctionem obicit probatio Majoris; nam essentia sub conceptu essentiae non potest aliquam actualem naturam, nisi per identitatem, vel physiam informationem; & quia illi modi actuandi naturam creatam, imperfectionem Deo repugnantem important, ideo essentia divina sub conceptu essentiae, non potest esse actus naturae creatae. Nec magis obicit duo probationes Minoris. Non prima, nam existentia ex proprio conceptu formalis non est actus ultimus informans, sed actus ultimus terminans. Nec secunda, essentia enim per ordinem ad existentiam, secundum formalem existentiam conceptum, non est potentia informabilis, sed potentia terminabilis; licet respectu existentiae creatae proprie, quae terminare sine informatione non potest, potentia informabilis sit.

ARTICULUS III.

An Deus, ut communis tribus personis, ratione substantiae absoluta, possit aliquam naturam assumere?

S. I.

Quibusdam praemissi, conclusio affirmativa solvitur.

58 Certum est quod si Deus non esset trinus in personis, sed unus, & una tantum personalitate absoluta gauderet, posset alienam naturam assumere; illicque immediate uniri; nam esset in illo casu eadem omnipotentia in Deo, quae cum Deo convenit pro priori ad relationes & personas, eadem perseverat, est per impossibile in Deo tres personarum relationibus distincte non essent. Similiter in illa hypothese personalitas absoluta, quae Deus constitueretur in ratione personae, non minus esset infinita in terminando, quam sit modo proprietatis relativa; cum infinita vis in terminando, non a relationibus, sed a natura, vel substantia absoluta, in substantiis relativis imbibit, tanquam a prima radice oriatur, ut articulo praecedenti, conclusione 4. declaravimus. Unde D. Thomas hic art. 3. ad 2. ait, quod etiam circumscriptis per intellectum personalitatis tribus personarum, remaneret in intellectu una personalitas Dei, ut Judaei intelligunt, ad quam potest terminari assumptio, sicut nunc dicimus eam terminari ad personam Verbi. Solum ergo difficultas est & controversia inter Theologos, an supposito quod sint in Deo, ut fides docet, tres personae proprietatibus relativis constitutae, possit natura divina, vel hic Deus, ut communis tribus personis, ratione substantiae absolutae, assumere alienam naturam, illicque immediate uniri? Negant Vasquez, Zuniga, Meratius, & alii, qui existimant non dari in divinis aliquam substantiam absolutam, communem tribus personis, ac propriam naturam divinam, sed tres tantum substantias relativas, quibus constituitur personae, agnoscunt. Alii cum Capreolo, licet concedant in Deo substantiam absolutam, negant tamen Deum posse per illam immediate terminare naturam creatam, eo quod talis substantia, non sit incommunicabilis. Alii vero Thomae concordant, posse de potentia absoluta naturam creatam immediate assumi a Deo ut tribus personis communis, ratione substantiae absolute, qua de facto natura divina subsistit, est talis substantia incommunicabilitatem non tribuit, sed illa a relationibus oriatur. Ita Cajetanus, Medina, Alvarez, Nazarius, Cipulas, & alii, cum quibus

Dico: Deum ut communem tribus personis, ratione substantiae absolute, posse alienam naturam assumere, illicque immediate uniri, substantiis relativis eam solum secundario terminantibus.

59 Probatur primo conclusio ratione fundamentali. Quod est ratio substantiae Deo in natura propria, potest etiam esse illi ratio substantiae in natura aliena: At substantia absoluta, quam hinc Deo ut communis tribus personis convenit ex Tractatu de Trinitate supponimus, est illi ratio substantiae in natura divina, ut relationibus & personis praesentata: Ergo ratione illius potest substantiam creatam sibi assumere, illicque immediate uniri. Minor pater, Major autem ostenditur primo. Non alia de causa substantia relativa Verbi est illi ratio substantiae in natura creata, nisi quia ratione illius subsistit per se primo in natura divina infinita: Ergo omne quod est Deo ratio substantiae per se primo in natura propria, potest illi esse ratio secundario substantiae in natura aliena. Secundo: Id quod continet eminenter substantiam creatam, potest esse ratio suppletiva effectum illius, & consequenter substantiam naturae creatae: Ergo potest esse ratio substantiae in illa. Tertio, substantia Verbi

non est ratio substantiae in natura creata, quia relativa est, sed quia in propria linea infinita: At quod est Deo ratio substantiae in natura propria, est infinitum in linea substantiae: Ergo potest esse Deo ratio substantiae in natura creata.

60 Dico cum Capreolo, substantiam Verbi ideo esse rationem substantiae in natura creata, quia cum ipsa incommunicabilis sit, continet eminenter creatam personalitatem, substantia vero absoluta communicabilis est, atque adeo continere non potest eminenter personalitatem creatam, de cujus conceptu est incommunicabilitas.

Sed contra primo: Personalitas creata duo praestat naturae, nempe subsistere in se per independentiam a sustentante, & esse incommunicabilem supposito alterius naturae: Sed quavis substantia absoluta non continet illam eminenter sub conceptu incommunicabilitatis, continet illam eminenter, quoad perfectam independentiam: Ergo potest quoad hoc illius effectum supplere, & consequenter esse ratio substantiae in natura creata quoad hoc substantiae munus.

Secundo: Substantia relativa, ratione illius quod exprimit, non continet eminenter personalitatem creatam sumpta adequate; id est potest includit perfectam independentiam, & perfectam incommunicabilitatem, sed solum quantum ad inadequatam rationem, nempe incommunicabilitatem, & ratione hujus immediate unitur humanitati, & est Verbo ratio substantiae in illa: Atqui etiam substantia absoluta continet eminenter inadequatam personalitatem creatam, nimirum quantum ad perfectam independentiam: Ergo poterit illam inadequatam sumptam supplere, & esse Deo ratio substantiae in natura creata.

Tertio: Licet substantia absoluta non sit communicabilis, constituit naturam divinam substantiam, & est hinc Deo ratio substantiae in illa: Ergo pariter, quavis sit communicabilis, poterit Deo esse ratio substantiae in natura creata.

61 Probatur secundo conclusio ex fundamentis articulo praecedenti statuta: Nam ut ibidem conclusione 4. ostendimus, tota vis terminandi quae est in substantia relativa Verbi divini, oritur radicaliter a substantia absoluta, in illa transcendentaliter inclusa: Ergo a fortiori talis substantia absoluta habet vim terminandi per se ipsam immediate naturam humanam. Unde sicut non obstante intima & mutua inclusione substantiae absolute in relativa, & relative in absoluta, potest relativa per se primo & immediate terminare naturam, absoluta aequo primo non terminante: ita ex adverso potest substantia absoluta terminare per se primo & immediate naturam humanam, substantiis relativis eam solum secundario terminantibus.

S. II.

Solvuntur objectiones.

62 Contra istam conclusionem Vasquez hic disputat. 2. cap. 2. sic arguit: Concilia & SS. Patres non cognoverunt possibilem unionem alienam naturae creatae cum Deo, nisi vel in natura, vel in persona: Sed uno in hoc Deo ratione substantiae absolute, nec est unio in natura, nec in persona: Ergo impossibile censetur a Conciliis & Patribus. Minor videtur manifeste. Majorem autem probat primo, quia nullius alterius unionis mentionem unquam fecerant.

63 Secundo, quia Concilium Toletanum VI. & XI. in confessione fidei, ex eo quod unio humanitatis cum Verbo non sit facta in natura, inferunt factam esse in persona: Sed si alia unio praeter istas esse possibilia, consequentia a Concilio facta, bona non esset. Ergo censuit Concilium nullam alienam unionem esse possibilem.

64 Tertio: Anselmus lib. de Incarnatione Verbi cap. 4. post medium arguens contra quemdam hereticam asserentem incarnato Filio Dei, necesse fuisse incarnari Patrem & Spiritum Sanctum, inferunt ipsam censuisse unionem factam esse non in persona, sed in natura: At si praeter unionem cum Verbo in persona, & unionem in natura, esset possibilis unio cum hoc Deo communi tribus personis, ratione substantiae absolute, haec Anselmi consequentia non videretur; nam per hoc quod unio fuisset facta cum substantia communi, salvaretur necessitas Incarnationis Patris, Filio incarnato: Ergo ex mente Anselmi, praeter unionem in persona & in natura, non est alia possibilis.

65 Denique probatur ex D. Thomae quaestione praecedenti art. 2. in corp. ubi sic ait: *Omne igitur quod inest alicui personae, sive pertinet ad naturam ejus, sive non, unatur ei in persona: si ergo humana natura Verbo Dei non unatur in persona, nullo modo ei unatur. Et sic solvitur ad illud Incarnationis fides. At si esset possibilis unio cum hoc Deo ratione substantiae absolute, eo quod humanitas non fuisset Verbo unita in natura, nec in persona, male inferret D. Thomas nullo modo esse unitam, quandoquidem vellet alius modus unionis possibilis: Ergo ex D. Thomae non est*

non est possibilis alia unio humanitatis cum Deo, praeter unionem in natura, & in persona.

66 Respondeo negando Majorem, & ad primam illius probationem, praetermissa Antecedente, nego Consequentiam; quod enim alterius unionis mentionem Patres non fecerint, non est quod illam impossibilem judicaverint, sed quia Haeretici contra quos agebant, Eutycheiani scilicet & Nestoriani, solum de duplici illo modo unionis contendebant, nempe in natura, & in persona.

67 Ad secundam probationem respondeo primo negando Majorem; verba enim Concilii Toletani haec sunt: *Solus enim Filius formam servus accepit in singularitate personae, non in unitate naturae; in id quod proprium est Filii, non quod est commune Trinitati. Ubi ut clare constat, docet Concilium, unionem factam esse in persona, non in natura in id quod proprium est Filii, non quod est commune toti Trinitati, non tamen unum inferit ex alio. Falso ergo supponit Vasquez, Concilium Toletanum ex negata unione in natura, inferre factam esse in persona.*

68 Respondeo secundo, praetermissa Majori, distinguendo Minorem: Consequentia bona non esset, ex terminis, concedo Minorem: ad hominem, nego Minorem, & Consequentiam; nam definitio Concilii contra haereticos procedebat, & quia illi vel existimabant non esse aliam unionem possibilem, vel nullius alterius mentionem fecerant, nisi tantum unionis in natura, & unionis in persona, contra illos arguens Concilium, recte inferbat ex eo, quod unio humanitatis cum Verbo non sit facta in natura, factam esse in persona; quia licet argumentum non concluderet ex vi terminorum, ad hominem tamen, seu ex concessis ab Adversariis, efficaciter inferbat intentionem ex his ad tertiam probationem constat solutio.

69 Ad ultimam varie respondent nostri Thomistae, Medina enim & Cabrera dicunt, D. Thomam arguere supposita fide docente unionem humanitatis cum solo Filio esse factam, quod probant ex titulo illius articuli, ubi quaeritur, *An unio Verbi incarnati facta sit in persona?* Sic autem bona est D. Thomae illatio ree ratiocinatio: Unio humanitatis est cum solo Verbo facta: Sed non est facta in natura: Ergo facta est in persona. Cajetanus vero respondet, quod cum D. Thomas docet omne quod alicui personae inest, uniri illi in persona, intelligendus est de unione in persona ut abstrahit a completa & incompleta: ex qua doctrina sic intellecta recte inferitur, quod si humanitas non esset unita Verbo in natura, nec in persona, nullatenus ei foret unita. Juxta quam explicationem ad argumentum responderetur, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem dicitur, modum illius unionis possibilem, nempe cum hoc Deo ut communi tribus personis, etiam esse modum unionis in persona, non completa, sed incompleta. Haec solutio probabilitate non caret. Potest tamen melius responderi, unionem naturae creatae, cum hoc Deo ut substantie substantiae absolute, est ex primario conceptu personalis non esset, nec unio in persona, quia hic Deus sic consideratur, persona non est, ex consequenti tamen necessario fore personalem, quia talis unio secundario & consequenter ad tres personas Sanctissimae Trinitatis terminaretur: unde negata unione humanitatis in persona, etiam unio illius cum hoc Deo ut substantie substantiae absolute negatur, subindeque recte diffucit S. Doctor, dum ait: *si ergo humana natura Verbo Dei non unatur in persona, nullo modo ei unatur, & sic solvitur solutio Incarnationis fides.*

70 Obijcies secundo, D. Thomam in 3. dist. 5. qu. 2. art. 3. docet quod non remaneret aliqua personalitate in natura divina, illa non posset sibi assumere naturam creatam: Sed abstractis per intellectum proprietatibus relativis, non intelligitur personalitas aliqua in Deo, esse substantia absoluta admittatur, haec enim, cum sit tribus personis communis, personalitas non est: Ergo quavis concedatur in Deo substantia absoluta, non potest hic Deus ratione illius immediate assumere naturam creatam.

71 Respondeo, personalitatem creatam duo praestat naturae, primum est illam complete & reddere per se substantem perfectam independentiam a sustentante; secundum est constituere suppositum communicabile alteri; ex quibus primum habet natura divina ratione sui ut personis praesentatur; secundum vero accipit a proprietatibus relativis. Cum ergo D. Thom. loco citato docet circumscripta personalitate a natura divina, Deum non posse assumere naturam creatam, intelligendus est de circumscriptioe personalitatis, quantum ad omnem effectum & conditionem. Quod autem haec interpretatio legitima sit, clare patet ex eo quod Sanctus Doctor loco citato ait: *Circumscriptio personae a natura divina potest dupliciter intelligi: uno modo quod circumscribitur omni ratione personalitatis, &c. Nam ly omnis ratio circumscriptioe personalitatis, quantum ad omnem effectum & conditionem significat. Tum etiam quia ibidem de natura intellecta sine personalitate, ait: Sic non conveniet ei neque assumere, neque aliquid agere: Ergo eodem modo exigat personalitatem in natura divina ad assumendam naturam creatam.* Theol. Genes, Tom. IV.

tam, & ad agendum: Sed ut agat non est necessaria personalitas sumpta quoad omnia, sed solum quoad aliquam conditionem, scilicet perfectam independentiam; nam hic Deus pro priori ad relationes, in omnium sententia, concipitur intelligens & volens: Ergo ut immediate assumat naturam creatam, non est necessarius personalitas sumpta complete, sed sufficit personalitas in complete sumpta, & ut solum importat perfectam independentiam.

72 Obijcies tertio: Implicat dari hominem a parte rei qui non sit persona: At si humanitas terminaretur per se primo per substantiam absolutam, talis homo non esset persona, quia non esset subsistens incommunicabiliter; sicut enim substantia absoluta non reddit naturam divinam incommunicabilem, sed reddit illam communicabilem tribus personis; ita similiter non redderet naturam creatam quam terminaret, incommunicabilem alieno conceptu: Ergo implicat humanitatem per substantiam absolutam per se primo terminari.

73 Respondeo, concessa Majori, negando sequelam Minoris, ad cujus probationem dicendum, quod quavis natura creata terminata immediate per substantiam absolutam Dei, non esset incommunicabilis formaliter & immediate ex vi talis substantiae, bene tamen mediate sive secundario; quia eo ipso quod talis substantia absoluta terminaretur per substantias relativis personarum divinarum, a quibus redderetur incommunicabilis.

74 Obijcies quarto: Illud quod sibi naturam creatam substantialiter conjungit, impedit propriam hujus naturae personalitatem: Atqui substantia communis non potest impedire propriam naturae humanae personalitatem: Ergo non potest illam sibi substantialiter unire. Major est certa, alias enim cum natura simul assumeretur persona, quod est impossibile, ut disputatione sequenti patebit. Minor vero probatur: Illud solum potest impedire personalitatem creatam, quod potest tribuere naturae totum quod potest ei conferre propria personalitas: Atqui substantia communis non potest conferre naturae totum quod ei tribueret propria personalitas: Ergo illam non potest impedire. Major patet, Minor probatur. Substantia propria tribuit naturae quam terminat per se existentiam, & incommunicabilitatem, substantia vero absoluta, potest quidem tribuere naturae existeret per se, sed non incommunicabilitatem: Ergo non potest ipsi conferre totum quod ei tribueret propria personalitas.

75 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem; nam per unionem humanitatis ad substantiam Dei absolutam, formaliter excluditur & impeditur propria personalitas, quia hic modus existendi in alio tanquam in sustentante, formaliter repugnat cum propria substantia. Unde ad probationem in contrarium, nego Majorem. Ad hoc enim ut substantia absoluta impediat in natura assumpta propriam personalitatem, sufficit quod tribuat illi naturae existeret per se, licet non conferat illi incommunicabilitatem; nam cum ratio existendi per se sit prior in persona ipsa incommunicabilitate, impedita personalitate propria sub prima ratione, consequenter impeditur absolute ne resultet ex humanitate assumpta.

Ad quod, licet per unionem humanitatis seu substantiam absolutam non conferretur ei formaliter & immediate incommunicabilitas, bene tamen concomitantur & mediate; quia eo ipso quod talis natura substantia absolute primaria & immediate conjungeretur, secundario & mediate (ut supra dicebamus) uniretur tribus substantiis relativis divinarum personarum, a quibus redderetur incommunicabilis.

ARTICULUS IV.

Utrum plures Persona Divina possint terminare immediate eandem numero humanitatem, & plures humanitates ab eadem persona assumi?

S. I.

Quibusdam praemissi, utraque difficultas resolvitur.

76 Certum & indubitatum est apud omnes Theologos, quod posse quamlibet ex personis divinis, creatam terminare naturam, illicque hypostatice uniri: Nam ut dixerit D. Thomas hic art. 5. assumere naturam creatam convenit Deo ratione omnipotentiae ut principii assumptionis, & ratione personalitatis ut termini: Sed cuilibet ex personis divinis convenit omnipotentia, & propria personalitas: infinita in terminando, seu habens vim terminativam infinitam: Ergo quaelibet persona divina potest sibi assumere naturam creatam, eique hypostatice uniri.

77 Nec inconveniens censeri debet, Patrem, supposito quod carnem sumeret ex Virgine, fore illum filium, nam filiatio haec temporalis competeret Patri, ut terminanti temporalem generationem; esse vero Patrem illi conveniret, ut est

principium generationis aeternae non repugnat autem eandem personam divinam esse patrem & filium secundum diversas rationes, nec ex hoc sequitur divinam personam confusio, ut notavit D. Thomas hic art. 5. ad 1. In eo tamen casu Pater, ut subsistens in natura creata, non potest dici filius naturalis Dei, sicut Christus: qui Christus, ut subsistens in humanitate, est filius naturalis Dei, ratione filiationis aeternae in tempore humanitati unitae: si vero Pater sibi humanitatem assumeret, ut subsistens in illa, non esset filius Dei filiatione aeterna unita in tempore humanitati, quandoquidem non filiatione: sed paternitas humanitati uniretur: Ergo Pater, ut subsistens in humanitate, non esset, nec dici posset filius Dei naturalis per gratiam unionis, sicut Christus.

77. Constat etiam ex dictis articulo precedenti, posse tres personas simul unam terminare naturam, terminatione accidenti, ratione deitatis, seu subsistentiae absolute, eam immediate terminantis: ut eam ibidem dicebamus, eo ipso quo natura creata subsistentia absolute primario & immediate conjungatur, tribus subsistentiis relativis divinarum personarum, subindeque tribus personis secundario & mediate uniretur. Totam ergo difficultatem consistit in unione seu terminatione immediate uniri eidem naturae, illam terminando immediate per subsistentias relativae & personales.

Partem negativam tenent Scotus & discipuli ejus, quibus adhaesit Cardinalis Deleog. disp. 181. sect. 6. Affirmativam vero cum S. Doctore amplius tenent alii Theologi, tam extranei, quam domestici, cum quibus.

Dico primo, plures personae divinae possunt assumere eandem naturam, eamque propriis subsistentiis relativis immediate terminare. Ita D. Thomas hic art. 6.

78. Probatur conclusio ratione, quam ibidem insinuat: Si simultanea terminatio ejusdem naturae tribus personis divinis repugnaret, deberet repugnare se tenere vel ex parte personarum terminantium, vel ex parte naturae terminabilis: Sed ex utroque capite potest repugnare seu contradicere reperiri: Ergo simultanea illa ejusdem naturae terminatio non repugnat. Major patet: Minor etiam quantum ad primam partem, est certa: nam personae divinae non se excludunt a convenientia in eadem natura, cum omnes simul terminent naturam divinam: Ergo ex parte illarum non implicat simultanea terminatio ejusdem naturae creatae. Pro secunda vero parte probatur: Natura creata est terminabilis a persona divina, ratione potentiae obedientialis: Sed ex parte hujus potentiae nulla repugnatio oritur, si ex parte termini nulla includatur: Ergo non repugnat simultanea terminatio a tribus personis divinis ex parte naturae creatae.

79. Confirmatur: Tres personalitates divinae simul terminant naturam Dei: Ergo possunt simul terminare eandem naturam creatam. Patet Consequentia primo, nam quod personalitas divina possit extendi secundario ad terminandam naturam creatam, illi convenit, quia primario terminat naturam divinam, in qua omnis natura creata emittitur continetur: Ergo si omnes simul in natura divina primo terminanda conveniant, possunt etiam simul in natura creata secundario terminanda adunari. Secundo probatur a paritate rationis: si enim natura divina tribus subsistentiis subsistit, in hoc quod est unam & eandem naturam tribus subsistentiis subsistere, nulla involvitur implicatio, ac proinde non repugnabit naturam creatam tribus subsistentiis divinis terminari.

80. Respondet Adversarii, negando consequentiam & paritatem, quod enim (inquunt) natura divina possit tribus subsistentiis terminari, illi convenit ob suam infinitatem, ac proinde ad naturam creatam, limitatam, & finitam extendendum non est.

21. Sed contra primo: Licet infinitas naturae divinae sit ratio propter quam est pluribus modis infinita & ad intra terminabilis, non tamen est ratio formalis propter quam est pluribus modis terminabilis ut sic, abstrahendo a terminatione finita & infinita, a terminatione ad extra & ad intra, unde nihil aliud concludit instantia seu disparitas assignata quam quod natura creata, eo ipso quod finita est, non est simul terminabilis pluribus modis, nisi finitis & extrinsecis, cum quo fiat veritas nostrae conclusionis.

83. Contra secundo: Licet naturam aliquam posse terminari pluribus subsistentiis divinis conaturaliter, idque ab intrinseco exigere, ex infinitate provenient, esse tamen terminabilem solum praternaturaliter, & per potentiam obedientialem, infinitatem non arguit: At non primo, sed secundo modo constituitur a nobis, creatura creata simul terminabilis a tribus personis divinis: Ergo limitatio non obstat. Minor patet, Major vero sic ostenditur. Terminabilis conaturalis ab una personalitate infinita, non potest competere naturae quae infinita non sit, & tamen potest obedientialiter terminari ab una personalitate infinita, infinitatem non arguit, nam de facto convenit naturae limitatae & finitae: Ergo pariter licet potest conaturaliter terminari tribus subsistentiis divinis, idque ab intrinseco exigere, infinitatem naturae necessario requirit,

potest tamen obedientialiter illis uniri, ab eisque terminari, infinitatem non arguit, sed natura finita & limitata convenit potest.

Dico secundo: unam personam divinam posse simul plures res naturales assumere. Ita D. Thomas hic art. 7. & Theologi communiter.

Probatur ratione S. Doctoris, ad hanc formam redacta: Vis assumptiva conveniens divinae personae, non comprehenditur ab una natura creata: Ergo potest cum illa aliam naturam assumere. Consequentia patet, nam eo ipso quod vis assumptiva non comprehendatur ab aliqua una natura, non adequatur cum illa, ac per consequens illam excedit, ex quo ulterius fit, ut ad aliam assumendam potest extendi. Antecedens vero sic ostenditur. Vis assumptiva natura creata convenit personae divinae ratione omnipotentiae ut principii, & personalitatis ut termini: Sed nec omnipotentia ut principium, nec personalitas ut terminativa, comprehendit possunt ab una natura creata: cum omnipotentia ut activi, & personalitas ut terminativa sint infinitae, & indistinctae a finito comprehendunt non possunt. Ergo vis assumptiva competens divinae personae, comprehendit non potest ab una natura creata.

Obiicit primo contra primam conclusionem. Non potest unam & eandem naturam a pluribus adequate dependere, alias penderet, & non penderet a quolibet, ut demonstrat nostri Thomae in physica, cum docent unum, & eundem esse unum non posse produci a pluribus causis totalibus & adequatis: At si natura creata tribus personis divinis uniretur, a qualibet illarum adequate penderet: Ergo repugnat unam & eandem naturam a pluribus personis divinis assumi. Major videtur certa, Minor vero suadetur. Id ab altero adequate dependet quod exilit illo posito, & quovis alio seculo: Sed natura creata tribus personis divinis unita, existeret posita unione cum quolibet illarum, & alio quocumque seculo: Ergo a qualibet divinarum personarum totaliter & adequate penderet.

Hujus objectioni varie respondent Auctores nostrae sententiae, sed verior solutio illa est quam tradunt Capreolus & Cajetanus, qui docent quod licet non possit unum & eundem a duobus adequate dependere dependentia causali, quae est dependentia stricta: potest tamen dependentia non causali, sed terminativa, quae dependentia stricta non est, unum & eundem a duobus dependere adequate, adaequatione intensiva, non tamen adaequatione extensiva: unum enim abum una relatione similitudinis adequate intensive ab uno alio terminatur, non tamen adequate extensive, potest enim ex vi ejusdem relationis ad plura alia terminari, & de facto terminatur ad omnia cum quibus in gradibus intentionis similitudinem habet. Pater etiam in creatis, ex vi ejusdem relationis quae ad unum filium refertur, & ad illam adequate intensive terminatur, refertur ad novum filium, si adveniat, ac proinde a primo filio non terminatur adequate adaequatione extensiva: natura autem creata unita alicui supposito, non dependet ab illius dependentia stricta & causali, sed dependentia non causali & terminativa, ut extrinsecum terminabile a termino terminante tantum & non causante: ac proinde quovis unita uni ex personis divinis, ab illa adequate intensive terminatur, non tamen adequate extensive: & idcirco uni ex personis divinis unita potest uniri cum aliis.

Dices, corpus non dependet a loco dependentia stricta & causali, sed tantum dependentia veluti terminative: comparatur enim ad illum tanquam ad terminum: & tamen implicat in sententia D. Thomae, unum corpus esse circumscriptum in duobus locis adequatis: Ergo licet natura non dependeat a personalitate, & dependentia stricta, & causali, sed tantum terminativa, repugnabit naturam semel ab una persona adequate terminanti, ab altera terminari, & consequenter non poterit simul uniri pluribus personis divinis.

Respondet, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem: Ratio discriminis est, quia locus circumscriptus adequatur corpori locato, non solum adaequatione intensiva, verum etiam extensive, implicat autem duplex terminus adequatus utraque istae adaequationis: una vero persona divina solum est terminus adequatus intensive respectu naturae creatae, ac proinde illam ab alia persona terminabilem relinquit. Ratio autem cur locus circumscriptus, non solum intensive, sed etiam extensive, corpori locato adequatur, secus autem una persona divina respectu naturae creatae, est quia extensio localis corporis provenit a quantitate ut effectus formalis secundarius, forma autem non dat effectum localem ratione potentiae obedientialis, sed ratione potentiae naturalis, quae cum uno effectui formali primario vel secundario extensivae & intensive adequatur, ac proinde non

non potest una & eadem quantitas, etiam de potentia absoluta, duas extensiones adequatas in ordine ad locum praesertim: natura vero creata terminatur a persona divina ratione potentiae obedientialis, quae licet a qualibet persona divina adequate intensive terminetur, a nulla tamen illarum terminatur adequate extensive, ita ut quod convenit divinae naturae conaturaliter, natura creata convenit obedientialiter.

88. Obiicit secundo: Implicat idem numero accidens simul recipi in pluribus subiectis, ut docent communiter Thomae in Metaphysica: Ergo & unum numero naturam subsistere in tribus suppositis.

Sed nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, quia cum accidens desumat suam unitatem numericam a subiecto, si idem numero accidens existeret in pluribus subiectis simul, esset idem numero ex suppositione, & diversum numero juxta diversitatem subiectorum: At vero natura substantialis non habet suam unitatem numericam a persona, sed potius contra ipsa persona, si fit creata, sumit suam unitatem numericam a natura quae in ea subsistit.

89. Obiicit tertio: Implicat naturam creatam sistere in uno supposito, & simul transire ad illud: Sed si terminata a Verbo possit simul terminari ab alia ex personis divinis, sisteret in uno supposito, & simul ad aliud transire: Ergo implicat naturam creatam uniri personae divinae, & in illa subsistere simul alteri personae uniri. Major est certa: nam sistere in uno supposito, & simul transire ad aliud, est sistere & non sistere simul, quae contradictorie opponuntur. Minor autem probatur. Subsistere in Verbo idem est quod sistere in illo, ut ex ipsa nominis etymologia videtur: Sed humanitas terminata a Verbo, subsistit in illo: Ergo si posset simul alteri personae uniri, sisteret in uno supposito, & non sisteret in illo.

90. Respondet, concessio Majori, negando Minorem, ad probationem nego Majorem: naturam enim subsistere in alieno supposito, non est sistere in illo, sicut subsistere in proprio supposito, non est in illo sistere: ut constat in natura divina, quae subsistens in Patre, non sicit in illo, cum excludione subsistendi in aliis suppositis: sed subsistere in alieno supposito, est ab illo sustentari & terminari: cum quo terminatione stat terminari per aliud, ut constat in eodem exemplo.

91. Obiicit quarto: Si natura creata posset esse simul in pluribus divinis personis, esset infinita: Sed hoc repugnat: Ergo & illud. Sequens probatur: Sed hoc colligitur naturam divinam esse infinitam, quod in pluribus suppositis subsistit: Ergo si pariter natura posset esse simul in pluribus divinis personis, infinita erit.

92. Respondet negando sequelam, & ad ejus probationem, distinguo Antecedens: quia potest esse in pluribus suppositis conaturaliter, ea exigendo, & sibi identificando, concedo Antecedens. Quia potest esse in pluribus suppositis absolute, aut per potentiam obedientialem, nego Antecedens, & Consequentiam: Natura enim creata esse potest in pluribus suppositis non conaturaliter, nec ab intrinseco ea exigendo, nec per identitatem cum illis, sed tantum per non repugnantiam, & potentiam obedientialem, ut §. precedenti declaravimus.

ARTICULUS V.

Utrum in casu quo una persona divina plures humanitates assumeret, vel e contra plures personae unam assumerent humanitatem, esset tunc unus homo, vel plures?

In hujus difficultatis resolutione triplex versatur sententia. Prima asserit quod in casu quo una persona divina duas assumeret humanitates, esset dicenda duo homines, non unus. Ita Scotus, Durandus, Alfiodorensis, & Capreolus, quos sequitur Vasquez, Secunda est Cajetani & Medinae hic art. 6. existimantium in casu quo tres personae assumerent eandem humanitatem, fore tres homines simpliciter in una natura. Tertia, quae communiter est in Schola D. Thomae, docet quod in utroque casu non essent plures homines, sed unus tantum.

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

Dico primo: In casu quo una persona divina duas humanitates assumeret, diceretur unus homo, non duo. Probatur primo ex D. Thomae hic art. 7. ad 2. ubi ait: Si persona divina assumeret duas naturas humanas, propter unitatem suppositi, diceretur unus homo habens duas naturas humanas: Ergo ex D. Thomae persona assumens duas naturas humanas, esset unus homo, non duo.

94. Confirmatur ex eodem S. Doctore l. part. quest. 36. art. 4. ad 2. ubi docet quod licet Pater unam proprietatem sit principium Filii, & alia Spiritus Sancti, non tamen dicendus est plura principia, quia implicaretur pluralitas

suppositorum: Ergo pariter una persona, propter duas humanitates assumptas, non dicitur duo homines, sed unus homo, propter unitatem suppositi, utramque naturam terminantis.

Probatur secundo conclusio: In Christo reperitur 93. duae naturae substantiales, nempe divina & humana, & tamen quia personalitas per quam in utraque natura subsistit, est una, non dicuntur duae substantiae, sed una substantia: Ergo pariter in casu duplicis humanitatis assumptae ab eadem persona, non dicerentur duo homines, sed unus homo.

Probatur tertio conclusio ratione fundamentali: Ad multiplicationem concreti substantivi, non sufficit sola multiplicatio formarum, sed requiritur ulterius multiplicatio suppositorum: At hoc nomen homo est concretum substantivum, & alias in casu posito non esset nisi una persona, quamvis essent duae naturae humanae: Ergo tunc non esset nisi unus homo. Minor est certa, Major non communiter docetur in summis, & variis potest declarari exemplis: Nam, ut supra dicebamus, est Pater Divinus habet in se virtutem generandi Filium, & virtutem spirandi Spiritum Sanctum, non dicitur duplex principium, sed unum, propter unitatem suppositi. Item pater & filius in creatis sunt nomina substantiva, & tamen quamvis demus patrem plures filios respicere pluribus relationibus paternitatis, non dicuntur plures patres, sed unus pater. Et quamvis filius pluribus relationibus filiationis respiciat patrem, & matrem, non dicuntur plures filii, sed unus filius. Similiter quamvis Christus plures habeat filiationes, unam temporalem ad Virginem, aliam aeternam ad Patrem, non dicitur plures filii, sed unus, ut docet Nazianzenus orat. 51. Demum haec nomina, *artifex* & *dominus*, substantiva sunt, & tamen habens plures artes, non dicitur plures, sed unus artifex: & dominus plures habens servos, esse illos per plures relationes domini respiciat, non dicitur plures, sed unus dominus, ut docet Augustinus 7. de civit. cap. 29. dicens: Numquid si unus homo in diversis rebus duas habet potestates, aut duas artes, quin singulariter diversis vis est, ideo duo iudicet aut duo dicuntur artifices? Ergo ad multiplicationem nominis substantivi non sufficit multiplicitas formae, sed insuper pluralitas suppositorum requiritur. Unde D. Athanasius in Symbolo docet quod tres personae divinae non sunt tres increati, sed unus increatus, nec tres omnipotentes, sed unus omnipotens, quia haec nomina substantiva usurpat: si enim adjective sumantur, tres increati, & tres omnipotentes dici possunt, quia ad multiplicationem nominis adjectivi, non acquiritur multiplicatio formae significatae, sed sufficit subiectorum seu suppositorum pluralitas.

Dico secundo: In casu quo tres personae assumerent unam humanitatem, non essent plures homines, sed unus homo. Ita expresse docet S. Thomas hic art. 6. ad 1. Nec valet interpretatio Cajetani & Medinae dicentium illum non loqui de unitate simpliciter, sed secundum quid, Tum quia S. Doctor ait tres personas divinas assumens eandem humanitatem, esse unum hominem, propter unitatem humanitatis, sicut sunt unus Deus, propter unam deitatem: Sed sunt unus Deus simpliciter, propter unam deitatem: Ergo sentit in casu nostrae questionis, fore simpliciter unum hominem, propter unam humanitatem. Tum etiam, quia si haec interpretatio valeret, posset etiam D. Thomas eodem modo explicari, cum docet art. 7. ad 2. in casu quo una persona divina duas humanitates assumeret, fore unum hominem, cum eodem modo in utroque casu loquatur, immo utrumque equiparet art. 6. in corpore: At hoc non admittunt Cajetanus & Medina, sed latentur in casu quo una persona divina duas humanitates assumeret, fore unum hominem simpliciter: Ergo eorum interpretatio legitima non est.

Potest insuper suaderi conclusio ratione ejusdem Doctoris Angelici, Tres personae divinae sunt simpliciter unus Deus, quamvis sint plura supposita, quia natura est una in illis: Ergo pariter si assumerent eandem humanitatem, quamvis essent plura supposita, quia natura esset una, foret unus homo simpliciter.

Respondet primo Cajetanus, negando Consequentiam, 95. quia tribus personis divinis non solum convenit una numero natura divina, sed etiam unus numero Deus in Deitate subsistens per subsistentiam absolutam, & ideo dicitur unus numero Deus: in casu autem nostrae questionis, est triplex persona: sed non tamen illis convenit unus numero homo, quia non datur unum subsistens in humanitate communi tribus personis.

Sed contra primo: D. Thomas l. part. quest. 39. art. 3. 100. probans tres personas divinas esse unum Deum, non recurrit nisi ad unitatem formae significatae per hoc nomen Deus, scilicet deitatis. Similiter probans quest. 36. art. 4. quod Pater & Filius sunt unum principium Spiritus Sancti, id ostendit ex unitate proprietatis significatae per hoc nomen principium: Ergo haec solutio & doctrina Cajetani non est ad mentem D. Thomae.